

Un viatge didàctic a la sociologia de l'educació

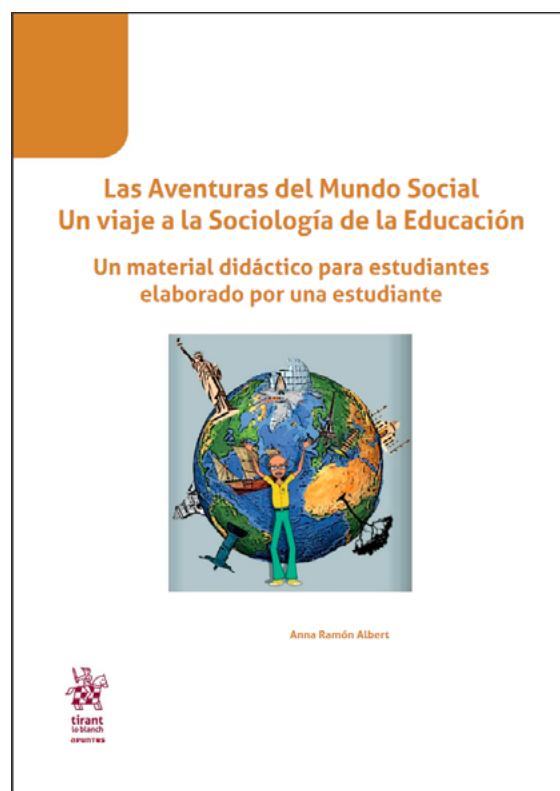
Un viaje didáctico a la sociología de la educación

A didactic journey to the sociology of education

Resenya de: Ramon Albert, Anna (2019).

Las aventuras del mundo social. Un viaje a la Sociología de la Educación. Un material didáctico para estudiantes elaborado por una estudiante. València: Tirant lo Blanch.

Jordi Giner Monfort
Universitat de València

Que ens arribe a les mans una obra acadèmica relacionada amb el món del còmic és cada vegada més freqüent, però que aquesta tinga relació amb la sociologia no és tant habitual com cabria esperar. L'obra de Nick Sousianis (2015) que, a més, li va valdre el doctorat per la University of Harvard, és un bon exemple del primer cas, potser un dels més coneguts, però no l'únic. D'altra banda, l'obra de William Ayers i Ryan Alexander-Tanner (2010), que a més és ressenyada pel segon prologuista del llibre ressenyat i, podríem afegir, *alter-ego* del professor *JB* en el còmic, n'és un exemple del segon cas. Ambdues publicacions tenen nombrosos punts en comú: es tracta

d'exercicis d'imaginació i relat des d'una posició acadèmica de cert prestigi, bé com a aspirant a un doctorat en el primer cas, bé des de l'aura d'un pedagog crític nord-americà reconegut que, a més, és professor universitari partidari de la reforma educativa. Ambdós exemples estan relacionats amb l'educació, no només des de l'àmbit en què estan escrits, sinó també des del propi contingut. I a més, en els dos casos es tracta d'homes.

Per contra, l'exercici d'Anna Ramon, estudiant del Grau de Magisteri de la Universitat de València s'allunya dels casos abans ressenyats per diverses raons. La primera és el fet d'estar escrit des d'un àmbit europeu, en què la permeabilitat del còmic en l'àmbit universitari és, encara hui en dia, limitada. Ni les proclames de l'italià Umberto Eco als anys seixanta (Eco, 1968) -també ressenyades pel segon prologuista- ni tampoc l'intent de dignificació del francès Luc Boltanski als setanta (1975) van tindre l'efecte que després han tingut els estudis culturals nord-americans i la poderosa indústria editorial universitària anglòfona sobre els *comic studies*, que a més compten amb el que és considerat el primer estudi sociològic del còmic, curiosament des de l'àmbit de la Sociologia de l'Educació (Hill i Trent, 1940). A més, l'obra d'Anna Ramon està escrita des de la innocència d'una graduada *in pectore*, que s'oposa a l'àmbit de l'expertesa simbolitzada per les obres ressenyades anteriorment. Això, però, té una altra lectura: és una obra feta des de baix cap a dalt, subvertint l'ordre presumptament establert en què se pressuposa que només es pot fer divulgació acadèmica des de dins de la Universitat, i això la converteix en una *rara avis* a nivell editorial. A més, es notòria la seua publicació dins una editorial universitària rellevant. Això comporta la confiança tant de José Beltrán com a tutor, com d'Álvaro Pons i la Càtedra d'Estudis del Còmic-UV. Tot això fa possible que aquest material tinga una major divulgació entre l'alumnat del Grau de Magisteri i també les persones interessades en la Sociologia de l'Educació i en l'ús del còmic com a recurs didàctic.

El treball d'Anna Ramón relata, en forma de diari de bitàcola, les aventures docents del professor *JB* durant un quadrimestre, tot seguint el format d'història. A efectes de material docent, té una utilitat clara que és el seguiment de l'assignatura, però també comporta una transparència en l'àmbit docent i una voluntat de millorar els processos de docència i de participació de l'estudiantat. A més, es caracteritza per una encarnació del docent, en tant que reflexa un estil de mestratge, que aquelles persones que hem gaudit de la docència del professor *JB* coneixem: pausat, obert, democràtic i compromés, capaç de defensar unes idees i demostrar-les amb els fets dins l'aula ("*hablemos del modelo de examen ¿cómo queréis plantearlo?*"), connectant amb l'alumnat mitjançant la música ("*Another brick in the wall*"), amb el cinema ("*El sistema educativo es anacrónico*"), a més d'un material complementari que, també des del punt de vista del còmic, és ben significatiu (Ana Penyas, Paco Roca, Marjane Satrapi, etc.). El mestratge del professor *JB* es pot comprovar en el desplegament de presentacions de projectes i treballs grupals i en l'ambient distès en classe, tot i que amb algun entrebanc (el moment telèfon mòbil de la pàgina 52 ens ha passat a qualsevol docent que estiga exercint actualment). Què pot haver més entretingut i amé que el fet que el propi alumnat trie la manera d'exposar el treball final de curs? I què pot haver més entretingut que fer-ho aprofitant text, dibuix i noves tecnologies? La combinació és tant atractiva que sembla mentida que mai anteriorment cap alumne ho haja proposat com a treball de final de curs, com el propi José Beltrán argumenta en el segon pròleg. I això té una doble lectura, que s'esdevé del fet que el còmic siga encara un gran desconegut per a part del nostre alumnat universitari, que el segueix associant amb contingut infantil, fins i tot en l'àmbit del Grau de Magisteri, on potser el mitjà hauria de ser més conegut en la seua complexitat.

Las aventuras del mundo social també té, evidentment, una lectura des de la pròpia sociologia de l'educació. Toca els grans temes de l'assignatura: pedagogia, gènere, classe, ètnia, transicions professionals, globalització, etc. Tot i que la presentació s'endevina volgutament esquemàtica, és una bona introducció a la matèria. Val a dir, d'altra banda, que no cabia esperar una presentació que no fora esquemàtica, donat que cada gran tema donaria per a una publicació independent. També resulta útil la recopilació de frases significatives extretes de la quotidianitat de l'aula, que encara que puguen no ser textuals, recullen la rapidesa amb què l'alumnat recull en forma d'apunts les crides d'atenció de *JB* per a la reflexió en l'aula. D'altra banda, s'agraeixen les explicacions complementàries que apareixen al final del document, amplament ressenyades i amb material de suport al que ja ha exposat Anna Ramón al seu document.

No em queda cap dubte que Anna Ramón acabaria l'assignatura amb molt bona nota, però el que és més important encara, segur que va obtindre uns aprenentatges del professor *JB* que l'acompanyaran durant la resta de la seua carrera acadèmica i professional.

Referències:

Boltanski, Luc (1975). La constitution du champ de la bande dessinée. *Actes de la recherche en sciences sociales*, 1(1), pp. 37- 59.

Eco, Umberto (1968). *Apocalípticos e integrados*. Barcelona: Lumen.

Hill, George i Trent, M. Estelle (1940). Children's interest in comic strips. *Journal of Educational Research*, 34(1), pp. 30-36. doi: 10.1080/00220973.1941.11010239

Ramón Albert, Anna (2019). *Las aventuras del mundo social. Un viaje a la Sociología de la Educación. Un material didáctico para estudiantes elaborado por una estudiante*. València: Tirant lo Blanch.

Sousianis, Nick (2015). *Unflattening*. Cambridge (EUA): Harvard University Press.